

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret.....	11
Arbetsmarknadsnämnden.....	16
Kulturnämnden	18
Socialnämnden.....	19
Stadsbyggnadsnämnden.....	23
Äldrenämnden.....	24
Bromma stadsdelsnämnd	29
Farsta stadsdelsnämnd.....	31
Kungsholmens stadsdelsnämnd	38
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.....	42
Skärholmens stadsdelsnämnd	45
Södermalms stadsdelsnämnd	46
Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor	48

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 december 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag *Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)*. Stadsledningskontoret anser att förslaget till ny socialtjänstlag i stora delar skulle bidra till arbetet med att nå kommunfullmäktiges mål om att i Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet och rättssäkerhet. Utredningen Framtidens socialtjänst lämnar förslag som tillsammans skapar förutsättningar för en hållbar socialtjänst.

Utredningens större förslag handlar om förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, övergripande planering av insatser, kunskapsbaserad socialtjänst och möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning. Stadsledningskontoret uppskattar förslagen om ett större fokus på socialtjänstens förebyggande arbete, tydligare krav på kvalitetsarbetet genom vidgat krav på förebyggande av risk, att krav på uppföljningsarbetet förtydligas och lyfts in i kvalitetsbestämmelsen, bestämmelse om respektfullt bemötande samt användning av vetenskap och beprövad erfarenhet, uppföljning och förbättrad officiell statistik.

Stadsledningskontoret stöder utredningens skrivning om att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig. Det är viktigt att socialtjänsten deltar och ligger i framkanten av den digitala utvecklingen till exempel vad gäller ökad tillgänglighet och transparens och genom stärkt digital service. Utredningens förslag om förtydligande av ansvar för uppföljning är bra. Stadsledningskontorets delar bedömning om behov av ökat fokus på resultatriktad uppföljning.

Utredningen har övervägt om äldreomsorgen ska separeras från socialtjänsten genom en separat äldreomsorgslag, men ser inte att detta inte skulle vara till gagn för målgruppen äldre. Stadsledningskontoret uppskattar förslaget och instämmer i utredningens resonemang om att det finns risker för att det blir svårare att ha en helhetssyn på individen om sociala behov och

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att äldreomsorgen även fortsatt ska regleras i socialtjänstlagen. Att skapa en särskild äldreomsorgslag skulle bland annat innebära sämre möjligheter till en helhetssyn där sociala behov och vård och omsorgsbehov hos den äldre ses i ett sammanhang.

Ansvarsfördelning mellan kommuner

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag att ändra ordningen avseende ansvarsfördelningen mellan kommuner i kap. 2a, så att det blir huvudregel att bosättningskommunen är ansvarig för insatser och vistelsekommunen även i lagstiftningen blir det undantag det i praktiken är idag.

Missbruk och beroende

Förvaltningen ställer sig positiv till att den kategoriserande termen ”missbrukare” förslås utgå ur socialtjänstlagen. I stället ska det i relevanta bestämmelser hänvisas till missbruks- och beroendevård. Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det bör göras en samlad översyn av ansvarsfördelningen mellan kommuner och regioner i fråga om missbruks- och beroendevården.

Skälig levnadsnivå respektive skäliga levnadsförhållanden

Förvaltningen är tveksam till den föreslagna ändringen från ”skälig levnadsnivå” till ”skäliga levnadsförhållanden”. Att utredningen genom det nya begreppet vill lyfta fram vikten av helhetssyn och individuella bedömningar är positivt, då detta återkommande framhålls som brister i socialtjänstens handläggning vid granskning och tillsyn. Förvaltningen ser dock en risk i att den språkliga ändringen inte kommer att leda till någon reell förändring i socialtjänstens utrednings- och bedömningsarbete.

Förebyggande perspektiv

Förvaltningen anser att syftet och intentionen med utredningens förslag om att det förebyggande perspektivet ska lyftas fram i socialtjänstens arbete måste säkerställas ytterligare i den kommande propositionen. Detta för att minska risken att kommunerna nedprioriterar det förebyggande arbetet.

Samverkan

Förvaltningen ser positivt på utredningens resonemang för att underlätta samverkan bland annat mellan kommuner och regioner. Förvaltningen framhåller vikten av väl fungerande samverkan både inom kommunen, till exempel med skolan, förskolan och Jobbtorg, och med regionen, polisen, civilsamhället och andra viktiga aktörer.

Insatser utan behovsprövning

Förvaltningen ställer sig i princip positiv till förslaget att kommunen i större utsträckning än idag ska kunna erbjuda insatser utan föregående behovsprövning. Bland annat bedömer förvaltningen att det skulle öka socialtjänstens möjligheter att nå personer vi idag har svårt att nå, vilket utredningen också lyfter. Möjligheten att vara anonym kan också underlätta för vissa grupper som vi idag inte når, även om förvaltningen ser behov att avgränsa den möjligheten till vissa specifika insatser. Det kan till exempel vara stöd till personer som köper sex i syfte att de ska upphöra med det, eller stöd till personer som erbjuder sex mot ersättning. Förvaltningen anser att utredningen underskattar risken för kostnadsökningar, vilket går emot en av utredningens utgångspunkter. Förvaltningen ser också en risk för undanträngning och överkonsumtion då förslaget kan leda till att det främst blir resursstarka personer som söker sig till de öppna insatserna, även risken för en kvarhållningseffekt ökar. Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.

Förslaget att låta det vara upp till varje socialnämnd att inom vissa ramar bestämma vilka insatser som ska kunna ges utan behovsprövning är positivt på så vis att man kan utgå från

lokala förutsättningar och invånarnas behov står i fokus. En risk finns dock för minskad likställighet mellan kommuner.. Kombinerat med möjligheten att vara anonym riskerar detta att leda till kostnadsökningar då det finns incitament för invånare i andra kommuner att söka sig till en annan kommun än hemkommunen, om inte hemkommunen erbjuder den aktuella insatsen utan behovsprövning. Förvaltningen framhåller vidare vikten av tydliga ramar för hur insatserna kan ges och hur insatsgivare ska kontrolleras med mera.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag om att kravet på dokumentation skärps för insatser utan behovsprövning. Förslaget stärker den enskildes rättssäkerhet och är en förutsättning för uppföljning, verksamhetsutveckling och kvalitetsarbete. Förvaltningens tolkning är att samma gallringsregler ska gälla som för akter inom myndighetsutövning och biståndsprövade insatser. Vidare ser förvaltningen positivt på att insatser utan behovsprövning ska kunna avgränsas till vissa målgrupper, det är dock inte möjligt att kombinera med möjligheten för den enskilde att vara anonym.

När det gäller vilka insatser som ska vara möjliga att erbjuda utan behovsprövning gör förvaltningen en snävare bedömning än utredningen. Förvaltningen menar att skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhopparprogram inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning. Erfarenhet visar att klienter både överskattar och underskattar sitt behov i en krissituation, vilket tydliggör behovet av en professionell bedömning. Insatserna är dessutom förknippade med stora kostnader. Den föreslagna möjligheten att vara anonym är ytterligare en försvårande omständighet i förslaget när det gäller dessa insatser. Ett annat problem med förslaget när det gäller skyddat boende är att utredningen hänvisar till att skyddade boenden som drivs med avtal med kommunen omfattas av kvalitetskraven i socialtjänstlagen. Idag har endast ett fåtal kommuner upphandlat skyddat boende, vilket innebär att majoriteten av insatserna ges med individavtal, det vill säga att det finns inga generella avtal utan endast avtal kopplade till enskilda placeringar. Om en individ söker sig till ett icke kommunalt och icke upphandlat skyddat boende, utan att placeringen sker av socialtjänsten, omfattas inte boendet av socialtjänstlagens kvalitetskrav och personalen på boendet har inte heller skyldighet att göra orosanmälan för medföljande barn. Om utredningens förslag blir lag innebär det att skyddade boenden behöver upphandlas.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget att socialnämnden ska kunna bevilja insatser utan biståndsprövning till barn som fyllt 15 år oberoende av föräldrarnas samtycke. I propositionen bör ett resonemang om att det kan finnas en komplexitet för den unga att ta emot en insats som föräldrarna eventuellt motsätter sig finnas med.

Förvaltningen ställer sig vidare bakom utredningens förslag när det gäller dokumentationskrav av insatser och att samma huvudregel bör gälla vid genomförande av alla insatser. Det är viktigt att utforma hur och vad som ska dokumenteras. Förvaltningen är tveksam till förslaget att socialnämnden ska kunna besluta om undantag från dokumentationen. Exempelen på insatser där undantag kan göras avser allvarliga omständigheter i bland annat unga människors liv där det är viktigt med rättssäkerhet och att veta vad som har gjorts under insatsen. Det är också viktigt för den unge att senare i livet få förståelse för insatsen. Förvaltningen menar också att det i förslaget inte tydligt framgår vad som avses med ”rådgivning” och vad som räknas som ”insatser utan individuell behovsprövning”. Förvaltningen är positiv till förslaget att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att se över sina föreskrifter och handböcker om handläggning och dokumentation.

Utredningen föreslår att lämplig myndighet ska få i uppdrag att följa upp och utvärdera bestämelsen om insatser utan behovsprövning om den införs, vilket förvaltningen ställer sig bakom.

Barn och unga

Barnets bästa

Förvaltningen menar att utredningens skrivning om att det i socialtjänstlagen ska anges att den som lämnar information till ett barn ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen är viktig. Förvaltningen föreslår att det i kommande proposition ska framgå att uppgifter om att detta har gjorts, samt när och hur ska journalföras i barnets akt.

Samtal med barn

Förvaltningen är positiv till möjligheten att under förhandsbedömning ha samtal med barn utan samtycke från vårdnadshavare. Det är dock viktigt att i det sammanhanget beakta att det kan innebära att barnet hamnar i en lojalitetskonflikt och agera utifrån den bedömningen, i syfte att se till barnets bästa.

Barnombud

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag att frågan om barnombud bör utredas vidare.

Gallring av barnakter

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att se över nuvarande bestämmelser om gallring av barnakter. En sådan utredning bör ta del av Vanvårdsutredningens erfarenheter och synpunkter om arkivmaterial och dess betydelse. Förvaltningen instämmer i utredningens resonemang om ifall gällande gallringsbestämmelser är förenliga med principen om barnets bästa, då de kan försvåra för barn att få information om sin uppväxt. Bestämmelserna kan även göra det svårt för socialtjänsten att, vid utredning av barn, få en helhetsbild av dess tidigare förhållanden. Det finns därtill en motsägelse i att barn, som tack vare och med hjälp av tidiga, förebyggande insatser inte behövt placeras, får sämre insyn senare i livet eftersom deras akter i dag gallrats.

Kvalitet

Vetenskap och beprövad erfarenhet

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag om att det förs in i socialtjänstlagen att verksamheten ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är dock viktigt att beakta i propositionen att det idag inte finns så mycket forskning inom vissa av socialtjänstens områden. Verksamma metoder i arbetet mot våld i nära relationer, arbete mot hemlöshet, mot våldsbejakande extremism och delar av arbetet inom barn och unga respektive funktionsnedsättningsområdet är exempel på områden där forskning saknas eller behöver utvecklas ytterligare.

Systematisk uppföljning

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens bedömning att utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst behöver stärkas liksom utvecklingen av den nationella officiella statistiken och Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter för nationell statistik. Det är positivt att det föreslagna socialtjänstdataregistret även omfattar verksamhet som bedrivs med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Förvaltningen instämmer också i förslaget att komplettera 3 kap. 3§ SoL med krav på uppföljning. En försvårande omständighet i att få en heltäckande nationell statistik är det förslag på att kommunen ska kunna besluta att undanta insatser som ges utan individuell behovsprövning från dokumentationskravet. De uppgifter som kommunen kan undanta är uppgifter om personnummer, namn och adress. Insatser som skulle kunna undantas från dokumentationskravet är insatser som rör våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, missbruk och prostitution. Det skulle i praktiken innebära att dessa insatser faller utanför det nationella socialtjänstdataregistret. Att överlåta till privata utförare att samla in och sammanställa eventuella uppgifter på individnivå innebär att den systematiska uppföljningen riskerar att bli lidande. Förvaltningen ser det som angeläget att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram ett förslag på hur myndigheten kan utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning och stärka det arbete i frågan som

redan pågår. I det uppdraget är det viktigt att beakta det som utredningen skriver om att det idag mäts mycket i delar av socialtjänsten men att kunskapen om effekterna av insatser och kvaliteten på verksamheten trots det ofta är låg. Det är angeläget menar förvaltningen att det som mäts är relevant och kan användas av verksamheterna.

Särskilt om barn och unga

Socialregistret innehåller idag inte uppgifter om skälen till eller resultatet av insatser eftersom Socialstyrelsen inte får samla in sådana uppgifter. Mängdstatistiken om öppenvårdsinsatser är frivillig för kommunerna att rapportera och den är knuten till insats och inte till individ. Här skulle frågan om att utveckla användandet av kvalitativ data när det gäller effekt av insatser ur brukares perspektiv med fördel kunna finnas med i en kommande proposition. Genom personnummerbaserad uppföljning kan effektutvärderingsresultat knytas till uppgiven given insats medan mottagaren av stödet är anonym. Förvaltningen menar att det är viktigt att socialtjänsten använder sig av resurseffektiva metoder och arbetssätt för att därigenom kunna frigöra resurser till att bland annat utöka det förebyggande arbetet.

Bemötande

Utredningen föreslår att ett krav på ett respektfullt bemötande utifrån den enskildes förutsättningar och behov införs i lagtexten, vilket förvaltningen ser som positivt. Förvaltningen vill lyfta att det är viktigt att bra metoder och verktyg används för kommunikation och stöd till personer som har svårt att uttrycka sin vilja.

Professionens roll

Förvaltningen ser positivt på att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område. I utredningen nämns att Danmark, Finland och Norge genom reformer inom den sociala barnvården de senaste 25 åren har ökat sakkunnigas inflytande på bekostnad av de förtroendevaldas. Organiseringen ser olika ut men gemensamt i förändringarna har varit ledordet en ökad rättssäkerhet för enskilda. Frågan om beslutsordningen är viktig för frågor om kvalitetsutveckling och rättssäkerhet och kan inte frikopplas från arbetet med att fortsätta utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst.

Samhällsplanering

Förvaltningen välkomnar att utredningen lyfter socialtjänstens viktiga roll i samhällsplaneringen och bekräftar att stadens socialtjänst sitter på expertkunskaper om olika gruppers behov, sociala problem och hur det ser ut i kommunen. Inte minst är utredningens exempel betydande för detta när det gäller kopplingen sociala miljöer och ungdomskriminalitet och där socialtjänsten ofta anses vara en huvudaktör inom det brottspreventiva området. Hänvisningar till socialtjänstlagens bestämmelse om socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen, eller till socialnämnden som aktör i dessa frågor, saknas i plan- och bygglagen och dess förarbeten. Trots denna avsaknad har staden utvecklat en struktur för samverkan mellan nämnder avseende bostadsförsörjning för grupper som kommunen har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för. Genom systematisk samverkan utvecklas kontinuerligt gemensam förståelse av hur de olika perspektiven på samhällsplanering kompletterar varandra och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2020 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Sara Stenudd m.fl. (V), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret delar utredningens bild av att det är angeläget att de sociala frågorna genomsyrar planeringsprocessen och att de påverkar utformningen av den fysiska miljön. Däremot avstyrker kontoret förslaget om förändringar i plan- och bygglagen.

I Stockholms översiktsplan lyfts perspektivet om social hållbarhet som en förutsättning för att staden ska kunna växa på ett hållbart sätt. Inom Stockholms stad finns också ett beslut om att använda sig av socialt värdeskapande analyser, SVA, i stadsutvecklingsprocessen. En SVA handlar om att, utifrån målen i översiktsplanen, belysa hur den föreslagna markanvändningen kan bidra till att förbättra stadsmiljön utifrån olika sociala perspektiv, samt möjliggör att de sociala frågorna integreras i stadsutvecklingen, exempelvis i detaljplaneprocessen. Kontoret arbetar också löpande tillsammans med andra förvaltningar inom staden, vilket är en förutsättning för att detta ska vara möjligt. Gällande de sociala frågorna har framför allt stadsdelsförvaltningarna en nyckelroll.

Kontoret avstyrker bl.a. på följande grunder utredningens förslag om att föra in ett krav om sociala aspekter i plan- och bygglagen:

- De sociala aspekternas påverkan på den fysiska miljön kan ändra sig snabbt. Tidsbegränsade användningar av en plats kan förändra mycket, liksom andra insatser som inte den fysiska planeringen har rådighet över. Det finns exempelvis positiva exempel på hur feriejobb för ungdomar kan ge en tryggare miljö i områden som tidigare präglats av ungdomskriminalitet och oroligheter.
- Kontoret har en farhåga om att statens kontroll av lagens efterlevnad skulle bli godtycklig och svårförutsägbar. Till skillnad från exempelvis risk och buller, finns inga motsvarande normer att sätta upp för sociala aspekter.
- Slutligen befarar kontoret att ett lagkrav på att arbeta med sociala frågor skulle riskera att fokus på arbetet förskjuts från det löpande utvecklingsarbetet till det rapporterade. För att säkerställa ett effektivt arbete för social hållbarhet är det viktigt att fokusera på hur aspekterna kan genomsyra stadsbyggnadsprocessen och inte bara planhandlingarna och dokumentationen, samt att kontinuerligt utveckla arbetssätt och metoder.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 december 2020 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering.

Reservation anfördes av Mirja Räihä m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Robert Mjörnberg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag till ny socialtjänstlag.

Äldreförvaltningen är positiv till förändringarna om att:

- Skapa en modernare struktur av socialtjänstlagen. Rubriksättning och indelning i avdelningar förenklar för läsaren att navigera i lagen. Förvaltningen upplever dock att det är många kapitel och många korta paragrafer, vilket initialt riskerar att skapa otydlighet.
- Lagens tillämpningsområde tydliggörs genom att det införs en bestämmelse i socialtjänstlagen som anger vad som avses med socialtjänst.
- Socialtjänstlagens portalparagraf och övergripande mål kompletteras med att socialtjänsten även ska främja människornas jämställda levnadsvillkor.
- Förtydliga bestämmelserna i 2 a kap. SoL om ansvarsfördelning mellan kommuner (bosättningskommun och vistelsekommun).
- Socialnämnden ges möjlighet att ändra ett beslut om fortlöpande insatser vid väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den enskilde.

Förvaltningen vill därutöver särskilt uppmärksamma nedanstående delar i utredningens förslag.

Enhetlig begreppsanvändning

En enhetlig begreppsanvändning medför en tydlig struktur och sammanhållen lagstiftning. Det är av betydelse att samma begrepp inte har olika innebörd i olika delar av socialtjänstens arbete. Detta inte minst för att uppnå en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst samt för att få en hållbar socialtjänst. Äldreförvaltningen är positiv till att utredningens förslag till socialtjänstlag fokuserar på individens behov.

Att låta begreppet *insatser* vara centralt kommer kräva en viss omställning då insatser vanligen associeras till det stöd och den hjälp som är biståndsbedömd. Begreppet *service* används ofta för att beskriva det som inte omfattas av det som är biståndsbedömt och kommer kräva en viss omställning för att istället tala om *stöd och hjälp*, likväl som att begreppet *annan lättåtkomlig service* ersätts med begreppet *andra lättåtkomliga tjänster*. Förvaltningen ser inga hinder i dessa ändringar men vill uppmärksamma att viss begreppsförvirring kommer att finnas initialt.

Äldreförvaltningen uppmärksammar även att begreppet *närstående* tydliggörs och att *anhöriga* inkluderas i det. Att tala om *närståendestöd* medför även det en viss omställning och ett vidgande från att tala om anhörigstöd. Genom denna ändring kan andra närstående än anhöriga tänkas komma att omfattas på ett mer tydligt sätt.

Äldreförvaltningen är även positiv till att bestämmelserna om brottsoffer blir könsneutralt och till begreppet *brottsofferstöd*. Utredningens bestämmelser framhäver fortfarande mäns våld mot kvinnor, vilket är det vanligaste, men genom att göra bestämmelserna könsneutrala omfattar bestämmelserna på ett tydligare sätt även det våld som äldre kan utsättas för av till exempel närstående eller omvårdnadspersonal.

Förebyggande perspektiv och lätt tillgänglig socialtjänst

Utredningen menar att socialtjänsten behöver lägga större fokus på förebyggande arbete och att detta perspektiv ska genomsyra socialtjänsten på samtliga nivåer; samhälls-, grupp- och individnivå samt tillämpas av socialtjänstens beslutsfattare och yrkesverksamma.

Inom staden finns idag ett uppsökande arbete som både har ett förebyggande och informerande syfte. Det uppsökande arbetet är en del av ett förebyggande arbete tillsammans med aktiviteter som erbjuds på bland annat öppna mötesplatser och träffpunkter samt vad som kan

beviljas genom insatser till exempel i avlastande syfte för anhöriga. Äldreförvaltningen är positiv till denna nya inriktning i socialtjänstlagen.

Viljan att utveckla det förebyggande arbetet som helhet inom äldreomsorgen behöver förstås utifrån vinsten i varje enskilt fall, till exempel genom att insatser till den enskilde kan senareläggas eller genom att närstående för egen del behåller god hälsa. Förvaltningen anser, i likhet med utredningen, att det finns behov av stöd i utvecklingen mot en förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst.

Övergripande planering

Äldreförvaltningen är positiv till att större fokus läggs på kommunernas planering av insatser till grupper och enskilda samt att socialtjänsten särskilt ska beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser. Förvaltningen tror att det kan komma att finnas behov av stöd i omställningen till ett större fokus på planering i enlighet med lagens bestämmelser.

Förändringen i skyldigheten att inrapportera ej verkställda beslut ändras från var tredje månad till var sjätte månad anser äldreförvaltningen kommer medföra en lättnad i det administrativa arbetet kring inrapporteringen.

Äldreförvaltningen är även positiv till att plan- och bygglagen (PBL) kompletteras med de sociala aspekterna i planläggningen och att det i PBL regleras att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

Kvalitet inom socialtjänsten

Utredningen identifierar några områden som utgör förutsättningar för att kunna säkerställa god kvalitet i socialtjänsten, bland annat ett fungerande system för riskhantering, personalen och uppföljning. För att tydliggöra vikten av uppföljning och skapa bättre förutsättningar för god kvalitet inom socialtjänsten, föreslår utredningen att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska följas upp, utvecklas och säkras. Utredningen föreslår även att det införs krav på att verksamheter inom socialtjänsten bedrivs utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Äldreförvaltningen delar utredningens mening i detta, men vill framhålla att det inte får innebära ett hinder för en individuell behovsprövning. Ökat krav på uppföljning, utveckling och att säkra resultat för att nå kvalitet förutsätter kunskap hos chefer och medarbetare. Förvaltningen vill, liksom utredning resonerat kring, även uppmärksamma att det kommer finnas behov av stöd för att nå dit.

Insatser till enskilda

Utredningen delar upp biståndsbestämmelsen i *bistånd för livsföringen* och *ekonomiskt bistånd*. Utredningen behåller sedan begreppet *skälig levnadsnivå* för ekonomiskt bistånd, men presenterar begreppet *skäliga levnadsförhållanden* för bistånd för livsföringen. Äldreförvaltningen är positiv till den här ändringen i lagstiftningen. Att resonera utifrån en skälig levnadsnivå inom äldreomsorgen kan vara problematiskt eftersom begreppet förutsätter en nivå vilken kan vara svår att förstå till exempel vid bedömning av den enskildes behov av stöd och hjälp för sin personliga omvårdnad. Förvaltningen ser inte att begreppet *skäliga levnadsförhållanden* kommer medföra några förändringar i behovsbedömningarna eller påverka kommunens kostnader eller intäkter, det handlar snarare om ett bättre anpassat begrepp.

Utredningen problematiserar kring ett eventuellt införande av begreppet *goda levnadsvillkor*. I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, ingår begreppet i en reglering som sammantaget är avsedd att garantera vissa personer med funktionsnedsättning rättigheter som socialtjänstlagen inte på samma sätt ger dem. LSS har därför omnämnts som en "pluslag". I förarbetena till LSS betonas preciseringen av personkretsen och insatserna, inte begreppet goda levnadsvillkor. Utredningen framför att det därmed är svårt att bedöma vad enbart begreppet goda levnadsvillkor betyder vid en jämförelse mellan socialtjänstlagen och LSS. Äldreförvaltningen är enig med utredningen om detta och vill poängtera att ett eventuellt införande av begreppet goda levnadsvillkor kräver en tydlig definiering och ett klagörande av dess innebörd.

Äldreomsorgens värdegrund är väl etablerad inom stadens äldreomsorg. Förvaltningen ställer sig positiv till att även yngre personer kommer omfattas av dessa bestämmelser och att insatser därmed ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att vara med och utforma utförandet av sina insatser.

Insatser utan behovsprövning

Utredningen föreslår en befogenhet som innebär att socialnämnden kan besluta att en eller flera insatser ska tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning. Denna möjlighet finns redan enligt nuvarande 4 kap. 2 a § om att erbjuda hemtjänst, men utvidgas nu genom utredningens förslag.

Äldreförvaltningen har förståelse för att utredningen vill kunna tillhandahålla insatser på ett enklare sätt för att minska den allmänna oviljan att ta kontakt med socialtjänsten. Förvaltningen ser dock svårigheter med att låta den enskilde vända sig direkt till den utförande verksamheten för att få en insats. För att den enskilde säkert ska känna till rätten att ansöka om bistånd anser utredningen att den utförande verksamheten ska informera den enskilde om detta. Äldreförvaltningen vill uppmärksamma att i flera fall kan olika former av biståndsbedömda insatser utgöra en helhet som sammantaget tillgodoser den enskildes behov. För att kunna informera om rätten att ansöka om bistånd krävs då att utföraren har grundläggande kunskap om socialnämndens olika insatser kan kombineras. Vidare behöver utformningen av informationen, hur och när den ska lämnas samt framförallt uppföljningen av fullgörandet av informationsskyldigheten klargöras för att den enskildes rättssäkerhet inte ska påverkas.

Förvisso förhåller det sig på det sätt som utredningen anger, det vill säga att det inte är fråga om myndighetsutövning när den utförande verksamheten tillhandahåller insatser utan föregående individuell behovsprövning. Utredningen nämner även att socialnämnden kan välja att själv handha administration och fördelning av insatser, vilket gör att den enskilde först behöver vända sig till socialnämnden för att få del av insatsen. Äldreförvaltningen uppmärksammar att däremot att utföraren trots detta inte enbart kommer hantera genomförande av insatser, utan även frågor som har anknytning till att kontrollera att den enskilde uppfyller socialnämndens villkor, som sedan resulterar i ett besked om huruvida den enskilde – just där och då – uppfyller villkoren för att ta del av insatsen på ett förenklat sätt, det vill säga utan behovsprövning.

Äldreförvaltningen anser att utredningens förslag till detta förfarande kan komma att bedömas som någon form av summarisk ärendehandläggning i rättspraxis, även om det som utredningen skriver inte påverkar den enskildes rätt att ta del av insatsen som sådan, eftersom denne när som helst kan ansöka om att få del av samma insats genom bistånd och socialnämnden är då inte bunden av utförarens besked. Förvaltningen anser alltså att utförarens besked kan komma att bedömas som ett förvaltningsbeslut. Detta innebär, enligt äldreförvaltningen, att rättssäkerheten för den enskilde riskerar att försämrats samt kan vara otillåtet enligt grundlagen.

Vidare är förvaltningen tveksam till valet av att inkludera korttidsboende i bestämmelsen ovan. Denna boendeform är inte ett stadigvarande boende, men omfattas av begreppet särskilt boende. Boendeformen beviljas idag till enskilda som ofta har omfattande behov av vård och omsorg, vilket även inkluderar hälso- och sjukvårdsinsatser. Gällande dagverksamhet så syftar det ofta till att bryta isolering eller avlasta närstående som vårdar. Att låta dagverksamhet tillhandahållas utan föregående behovsprövning kan medföra att kontakt med biståndshandläggare senareläggs och att den enskildes och närståendes sammantagna behov riskerar att bli oupptäckta.

Avgifter

I nuvarande socialtjänstlag saknas stöd för socialnämnden att återkräva felaktig avgift för insatser enligt SoL, i de fall det framkommer att den enskilde undanhållit eller lämnat felaktiga uppgifter om inkomster, boendekostnader med mera. Äldreförvaltningen anser att en sådan

befogenhet, i likhet med återkrävande av ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd, bör införas även för avgifter.

Åstadkomma rättelse

För privat tillståndspliktig verksamhet kan Inspektionen för vård och omsorg (IVO) återkalla tillståndet. Denna möjlighet att vidta åtgärder finns naturligtvis inte för verksamheter i kommunal regi, eftersom kommuner inte omfattas av tillståndsplikt. På samma sätt som Skolinspektionen kan ingripa med statliga åtgärder mot kommuner och regioner under motsvarande förutsättningar som när ett godkännande (tillstånd) gällande en enskild huvudman inom skola kan återkallas, anser äldreförvaltningen att det även bör finnas liknande befogenheter för Inspektionen för vård och omsorg (IVO) gällande kommunala utförare.

Äldreomsorgens reglering

Förvaltningen delar utredningens bedömning om att det finns starka skäl för regeringen att arbeta vidare med frågor om hur äldreomsorgens förutsättningar kan stärkas. Förvaltningen är enig med utredningen om att det finns flera fördelar med att äldreomsorgen regleras i socialtjänstlagen och det fortsatta arbetet bör göras inom ramen för den lagen.

Vidare ser förvaltningen svårigheter i hur en särlagstiftning ska kunna utformas utan att dubblera socialtjänstlagen eller att bli en ”pluslag” i likhet med LSS. Äldres behov av insatser utifrån till exempel missbruk, hemlöshet eller psykisk ohälsa, som redan inkluderas i socialtjänstens befintliga ansvarsområden enligt socialtjänstlagen, behöver även finnas med i en dubblad lag. I en ”pluslag” skulle det handla om att precisera rättigheter eller kvalitetskrav som i dag inte finns i socialtjänstlagen. Förvaltningen är enig med utredningen om att insatser och andra åtgärder inom socialtjänsten måste beakta varje enskild persons behov och förutsättningar oavsett ålder. En uppdelning på olika lagar främjar inte ett individriktat arbete.

Förvaltningen vill vidare uppmärksamma att det genomsnittliga antal år som en person lever i hög ålder har ökat över tid. I och med åldrandet behöver många stöd och insatser av kommunens socialtjänst. Detta innebär dock oftast inte att den enskildes andra behov och situationer upphör. Behov av till exempel hemtjänst debuterar ofta vid hög ålder, men det innebär inte att behovet inte kan finnas även för yngre personer som inte har uppnått pensionsålder, till exempel vid en tillfällig eller bestående funktionsnedsättning. En skiljelinje mellan två separata socialtjänstlagar, genom ålder, anser äldreförvaltningen inte är lämpligt då behovet av omsorg för att tillgodose personliga behov i den dagliga livsföringen är individuella. Äldreförvaltningen ser i likhet med utredningen att det för den socialt inriktade äldreomsorgen finns flera fördelar med en fortsatt reglering av äldreomsorgen i socialtjänstlagen och att det bör vara grunden för det fortsatta arbetet med äldreomsorgens reglering.

En stor utmaning för äldreomsorgen handlar ofta om samverkan och samarbete mellan kommunen och regionens primärvård och slutenvård. Utmaningar finns även internt inom socialnämndens socialtjänst i de fall äldre har andra behov av stöd och insatser än det som inbegrips inom hemtjänst, dagverksamhet eller särskilt boende för äldre. En särlagstiftning skulle kunna riskera att skapa avstånd inom kommunens socialtjänst och bidra till ökad rättsosäkerhet samt skapa hinder för samverkan. Äldreförvaltningen förespråkar en sammanhållen socialtjänst där äldreomsorgen är inkluderad. Förvaltningen anser inte att det finns skäl att införa en särlagstiftning för äldreomsorgen.

Jämställdhetsanalys

Utgångspunkten vid bedömning av rätten till bistånd eller andra former av insatser inom ramen för socialtjänstlagen är den enskilde och dennes behov, oavsett kön. Lagstiftningen gör ingen skillnad mellan kön och mot bakgrund till detta bedöms inte detta ärende ge konsekvenser för invånarna beroende på om de är kvinnor eller män. Däremot är det, som framgår av ärendet, viktigt att socialtjänsten uppmärksammar att våld i nära relation och andra övergrepp mellan närstående vanligen handlar om att en man utövar våld mot en kvinna som han har eller har haft ett förhållande med.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

Bromma stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänstutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Johan Heinonen (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Johan Paccamonti m.fl. (M), Hanna Wistrand (L), Karl Persson (MP) och Mario Moya (KD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Lillemor Samuelsson (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Edin (SD), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig huvudsakligen positiv till de förslag som läggs fram av utredningen. Utredningens intention att främja en hållbar socialtjänst med fokus på kärnverksamhet, att tillvarata professionens kunskap samt att bygga strukturer för kunskapsbaserade underlag för arbetet är av godo för att utveckla effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet inom befintliga ramar.

Förvaltningen stöder utredningens resonemang om och vill särskilt framhäva vikten av att socialtjänsten, enligt utredningens förslag, ges möjlighet att arbeta och planera sin verksamhet utifrån ett förebyggande perspektiv. Detta då ett ökat förebyggande förhållningssätt torde leda till positiva effekter för så väl individer i behov av socialtjänstens stöd som att det på sikt kan bidra till minskade kostnader och ett effektivare resursutnyttjande för kommunen. Förvaltningen kan dock se en risk att förslaget initialt kan bidra till ökade kostnader då det tar tid att vända på fördelningen av resurser och hinna se effekter av det förebyggande arbetet. För att öka möjligheterna till att det förebyggande perspektivet blir en integrerad del av allt ordinarie arbete inom socialtjänsten, och därmed får verkligt genomslag i praktiken, anser förvaltningen att förslaget behöver framhävas ytterligare i den kommande propositionen.

Förvaltningen ställer sig positiv till att lagstiftningen ska tillämpa en mer enhetlig begrepps användning och anser att detta, i relation till de språkliga förändringar som genomförs, bidrar till att lagstiftningen blir enklare att förstå och på så sätt även blir mer lätt tillgänglig. Vidare anser förvaltningen att utredningens förslag om att tona ner lagstiftningens nuvarande målgruppsindelning är positivt då det tydliggör vikten av helhetssyn och underlättar en inriktning på personers individuella behov och förutsättningar.

Utredningen föreslår att kommunens ansvar att planera sina insatser vidgas till att omfatta alla enskilda, något även förvaltningen anser gynnar socialnämndens förutsättningar att i god tid kunna tillgodose behoven av insatser. Förvaltningen anser att bestämmelsen är till stöd för ökad autonomi gällande att anpassa utbudet av insatser efter de lokala förutsättningarna. Förvaltningen anser också att förslaget går i linje med utredningens intention om att stärka det förebyggande perspektivet. I relation till detta resonemang instämmer förvaltningen med utredningens förslag om att upphäva bestämmelserna om särskild avgift. Förvaltningen delar också utredningens analys av vilka orsaker som kan vara bidragande till att beslut inte verkställts.

Vad gäller förslaget om att socialtjänsten i ökad omfattning ska erbjuda insatser utan föregående behovsprövning anser förvaltningen att det finns flera frågeställningar som behöver beaktas innan förslagen inkluderas i den kommande propositionen. Förvaltningen kan se att det på vissa sätt är av godo att i större omfattning än idag erbjuda insatser utan föregående behovsprövning, främst vad gäller att öka tillgängligheten till insatser för den enskilde och för att underlätta för socialtjänsten i handläggning som rör insatser likt de som idag tillhandahålls inom ramen för råd och stöd, exempelvis stödsamtal. Förvaltningen ser dock att förslaget är förenat med vissa risker. Detta då förslaget öppnar upp för att privata utförare ska kunna bedöma om en insats ska kunna ges utan behovsprövning. Risker förvaltningen ser i relation till detta är överanvändning av insatser samt att det kan bidra till en kvarhållningseffekt. Förvaltningen ställer sig också tveksam till om det är de målgrupper som är i störst behov av stöd som kommer till gagn av en sådan bestämmelse. Detta då det ofta är mer resursstarka grupper som tenderar att söka stöd i svåra situationer. Utredningen framhåller att socialtjänstens uppdrag att tillhandahålla rätt insats i rätt tid är en viktig faktor för att förbygga behov av mer ingripande vård- och omsorgsinsatser på sikt. I relation till detta är det av vikt att särskilt beakta att socialtjänstens myndighetsutövning inte enbart handlar om att reglera utdelningen av skattemedel utan att det i synnerhet handlar om att värna medborgarnas jämlika och jämställda levnadsvillkor och rättssäkerhet. Att privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa individer att bedöma vilken insats som är rätt för personen riskerar att påverka rättssäkerheten för den enskilde. Det riskerar även att försvåra för socialtjänsten att fånga upp och vägleda individer i behov av stöd till rätt insats. På så sätt ser förvaltningen att förslaget är svårt att förena med det förebyggande perspektiv som också framhålls av utredningen.

Gällande vilka insatser som ska vara möjliga att erbjuda utan behovsprövning bedömer förvaltningen, till skillnad från utredningen, att skyddat boende för våldsutsatta samt HVB för vuxna inte är lämpliga att erbjuda på ett sådant sätt. Förvaltningen anser att de målgrupper som är föremål för denna typ av insatser i allra högsta grad tidigt behöver komma i kontakt med socialtjänsten för att deras behov av vägledning, stöd och skydd ska tillgodoses på ett rättssäkert sätt. I relation till detta behöver professionella bedömningar ligga till grund för vilka insatser som ges. Ytterligare en synpunkt som behöver lyftas är att dessa insatser är förknippade med stora kostnader.

Förvaltningen ställer sig till stor del positiv till att varje enskild socialnämnd inom vissa ramar ska avgöra vilka insatser som är aktuella att erbjuda utan behovsprövning. Detta då det ökar nämndens möjligheter att utgå från lokala förutsättningar och anpassa utbudet av insatser efter invånarnas behov. I Stockholms stad finns dock en risk att likställigheten mellan stadsdelarna minskar när stadsdelsnämnderna själva avgöra vilka insatser som ska tillhandahållas utan behovsprövning. Förslaget om möjlighet till anonymitet behöver beaktas i relation till detta då det riskerar att vara kostnadsdrivande. En risk är att det kan leda till att individer kan söka sig till en annan kommun än hemkommunen om inte hemkommunen erbjuder den aktuella insatsen utan behovsprövning.

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag när det gäller dokumentationskrav av insatser och att kraven bör gälla även vid genomförande av insatser. Detta då förslaget stärker den enskildes rättssäkerhet och är en förutsättning för uppföljning, verksamhetsutveckling och kvalitetsarbete. Förvaltningen är dock tveksam till förslaget att socialnämnden ska kunna besluta om undantag från dokumentationen då det riskerar att motverka ovan nämnda fördelar.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget att socialnämnden ska kunna bevilja insatser utan biståndsprövning till barn som fyllt 15 år oberoende av föräldrarnas samtycke. Detta då det kan finnas stora svårigheter för en ungdom att ta emot en insats som föräldrarna motsätter sig det.

Förvaltningen instämmer med utredningens resonemang om att socialtjänstens verksamhet ska vara kunskapsbaserad, att arbetet ska utgå från bästa tillgängliga kunskap och att det ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Förvaltningen vill

